

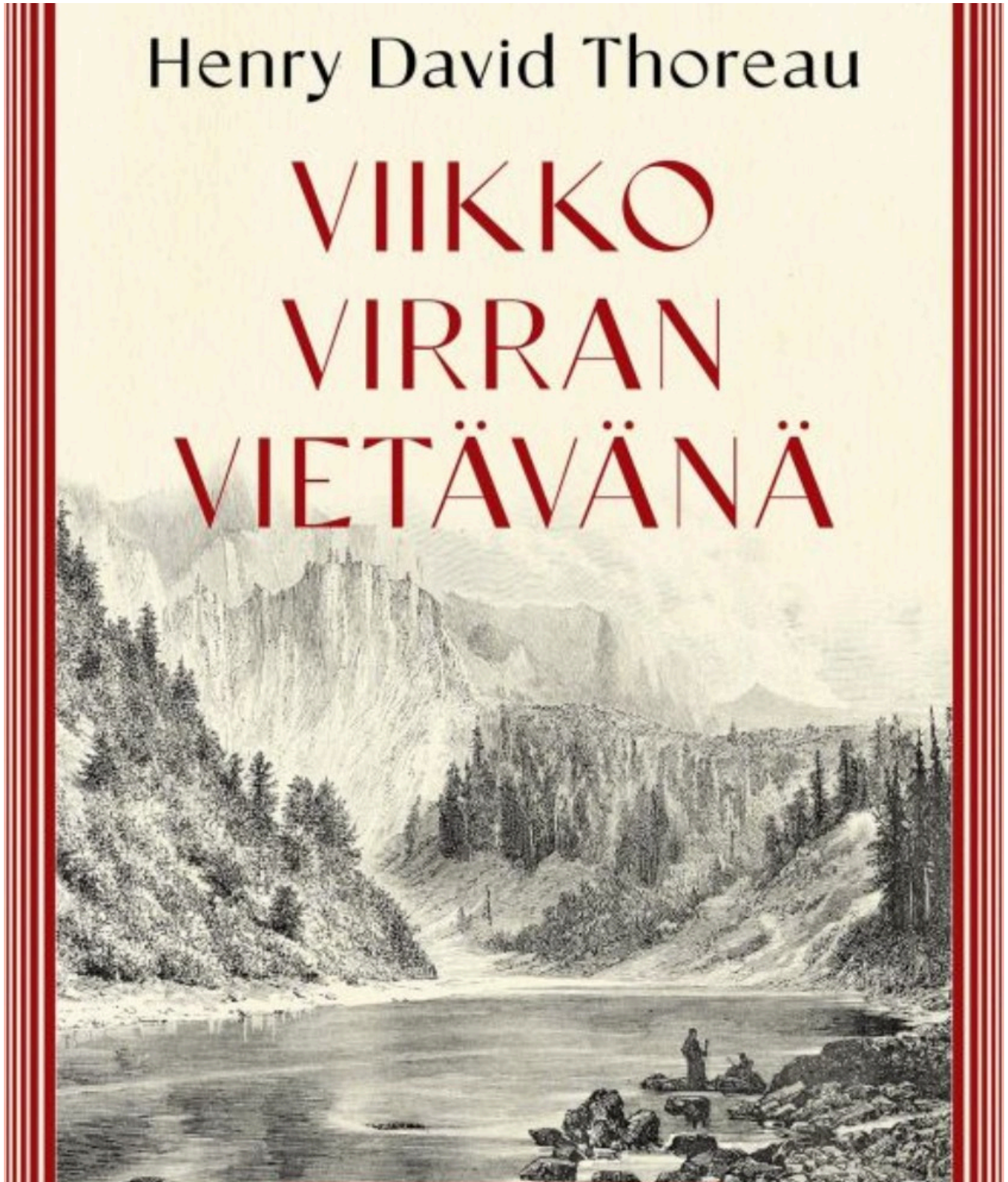
Henry D. Thoreau (suom Antti Immonen): Viikko virran vietävänä

Koti (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/>)

/ Henry D. Thoreau (suom Antti Immonen): Viikko virran vietävänä (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net:443/henry-d-thoreau-viikko-virran-vietavana/>)

Henry D. Thoreau (suom Antti Immonen): Viikko virran

vietävänä

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Luontokirjallisuuden klassikko Henry David Thoreau soutaa veljensä Johnin kanssa Concord-joelta Merrimeck -joelle, muttei aivan merelle asti. Virran myötä luodaan suhde kaikkeen olevaan. On ajan ja elämän joki, ihminen lipuu kohti meren äärettömyyttä. John -veli kuoli muutama vuosi yhteisen retken jälkeen.

Kyseessä ei siis ole matkakertomus. Thoreau filosofi koko ajan luontoa havainnoidessaan. Thoreau kirjoitti teoksen virran vietävänä olemisesta, sen kannateltavana, ja lopulta suostumisesta siihen mikä on tullakseen.

Thoeraulle luonto ei ole vain harrasta todistusta kasvi- ja eläinopin pätevydestä, eikä nimibongailun kohde. Se on myös Suuri Luonto, jolta ihmisen, uskonnon, yhteiskunnan ja taiteen tulee pyytää lupa. Teos on klassikko, jossa luonto haastaa kaikki ihmisen aistimisen ja ajattelun kyvyt.

Sen jälkeen kun modernissa luonnon kuvauksessa hyväksyttiin "pelkän näyttämisen" sääntö, niin tulkitseva kerronta ajautui kriisiin. Modernistit ja imagistit uskoivat, että esimerkiksi virran visuaalinen kuvailu, ilman merkityksiä, riittäisi. Nyt on selvää, että kamera tekee sen paremmin, ja luontokirjoittaminen on vaikeuksissa. Niinpä 1850-luvun Thoreau kaivettiin esiin, koska oli jääty vain välittömästi näkyvän tasolle. Näin luontokerronta havahtui pitkästä taantumasta.

Thoreaun jokainen ympäristön kuvaus sisältää inhimillisiä merkityksiä. Hän kuului transsendentalisti-filosofeihin, joilla näkymätön kuului kaikkeen näkyvään. Nämä Yhdysvaltojen perustaja-filosofit löysivät villin luonnon ja intiaanit sen asukkaina. Koska valloissa ei ollut keskiaikaisia katedraaleja ja linnoja, monumentit haettiin luonnosta.

Kertoessaan soutumatkasta, nuori Thoreau sijoittaa virran kulkuun näkymättömiä tasoja, nykymakuun ehkä liikaakin. Yllättävää teoksessa ovat runsaat poikkeamat, joilla ei tunnu olevan yhteyttä jokielämään eikä matkan kuvaukseen.

Tärkeää sanottavaa Thoreauilla on paljon: on kristinuskon kritiikkiä ja anarkismia, on puhetta antiikin runoilijoista, buddhalaisuudesta ja lopulta myös ystävydestä. Lisäksi Concord-joen varelle hahmotetaan paikallishistoriaa, intiaanien ja uudisasukkaiden verisiä kohtaamisia, luonnonmukaisesti karskeja ihmistyyppejä. Nämä kaikki ovat jotain virran tuomaa.

Nykylukija ei hevin suostu näin eppiseen virtaan: kerrontaan joka ei tarjoa juonen koukkuja, joka eksyy pääasiasta. Mutta Thoreau sanoo lukijalle, että eksymistä ole olemassakaan, jos ei ole kiirettä. Häntä ei ohjaa halu olla muualla, vaan hän on aina siellä missä on.

Näin kiireettömästi tehtin parissa viihtyvää ihmistä ei enää liene olemassakaan. Tosin buddhalaiset, meditoijat ja aktiivisen läsnäolon harrastajat ovat löytäneet Thoreaun. Tosiaankin, buddhalaisuus oli tuttua Thoeraulle jo 1840-luvulla. Virtaan asettuminen kuuluu Thoreauilla intialaiseen filosofiaan. On varsin osuva sattuma, että joen nimi viittaa harmoniaan, *concord* (lat). Samalla Thoreau nimeää kotiseutunsa sellaiseksi: hän on Concordin poikia.

Veljekset lähtevät matkaan Concordista, joka nimetään sielujen ja ruumiiden saapumis- ja lähtösatamaksi. Viikko joella jäsenyy päiväviikoksi, mutta ei säännöllisen ajan mukaan, sillä torstai ja viimeinen perjantai sisältävät symbolisesti koko paluun.

Alkajaisiksi Thoreau näyttää uskomattoman tarkan ja sensitiivisen havaintokykynsä.

Lauantai -luvussa hän hahmottaa jokivarren kasviopin ja aistinvaraisen kalatuntemuksensa. Luontevasti hän yhdistää ne paikallisiin ihmisiin ja elinkeinoelämään. Aivan kuin harmoninen Concord -virta tempaisi luonnon syliin kaikki paikalliset elämämuodot.

Kun Thoreau tekee katsauksen jokialueen kasvillisuuteen, havaintoja leimaa alkusyksyn tunnelma. Myöhäinen kukkiminen ja myöhästymisen, se miten aika lipuu käsistä ja menneisyys nousee nykyisyyteen – mutta aika näyttää jo sotkeutuvan aivan liikaa, tosin vahingossa:

”Valkokukkaista isolummetta, tuota jokikukkien kunigatarta, emme kuitenkaan nähneet missään, sen valtakausi oli siltä kesältä ohi. Se ilmestyy vesille liian myöhään, seuraillen kenties jotain rutkasti jätättävää vesien kelloa ... olen joskus kesäaamuisin soudellut joella ennen auringonlaskua lumpeenkukkien lomassa, kun niiden umput ovat nukkuneet yhä ummessa, ja kun lopulta auringonsäteet ovat töyrän yli veden pintaan, ... kokonaiset valkeiden kukkien kentät ovat näyttäneet humahtavan auki kuin lipun liehautuksesta. Niin herkkä tämä kukka on auringonsäteiden vaikutuksille.” (27)

Mennyt ja nykyinen harhauttavat kaiken logiikan niin, että kääntäjällekkin näyttää tapahtuneen tässä lipsahdus. Ei voi sanoa ”kesäaamuna auringonlaskun aikaan”, koska alkutekstissä sanotaan ”before sunrise on a summer morning”.

Tätä pientä lipsahdusta edeltää puolestaan Thoreaun ajatus, joka vaikuttaa järjettömältä. Hän sanailee isolumpeesta, ja näyttää käyttävän siitä maskuliinista he-pronominia: ”He makes his voyage too late, perhaps, by a true water clock who delays so long”. Mutta viitataan tässä Thoreauhun itseensä, ja myöhässä tehtyyn matkaan? Käännöksessä Immonen on tulkinnut, että he-pronomi ja voyage (matka) viittaisivat kukkaan: ”Se ilmestyy vesille liian myöhään, seuraillen kenties jotain rutkasti jätättävää vesien kelloa.”

Ota tästä sitten selvää! Tähän kohtaan kiteytyvät kuitenkin myöhässäolon (mies) ja myöhäisyyden (isolumme) teemat. Muutenkin alupuolella muutamat Thoreaun ajatukset tuntuvat menevän solmuun, mutta sitten teksti selkeytyy ja kulkee jo aivan loistavasti puolivälistä loppuun asti.

Kokonaisuuteen sisältyy runsaasti Thoreaun runoja, tuntuu että käännöksessä ne menettävät syvyyttään ja paatostaan. Kääntäjää ei voi kuitenkaan moittia siitä, ettei ole täysin onnistunut mahdottomassa tehtävässä. Lukijan kannattaa tutustua alkukielisiin, ne löytyvät verkosta, eivätkä ole vaikeaan englantia.

Thoreau havainnoi luontoa sensitiivisesti. Kääntäjä Antti Immonen on tavoittanut hienosti Thoreaun aistit. Näin tutkitaan rantakasvillisuutta, tehdään katsaukset onkijan, sekä virtakalojen elämäntapoihin. Kuuluu episodi, jossa Thoreau esittelee Concord -joen kalastoa alkaa kokreettisella aurinkoahventen koskettelulla – kyse ei ole neutraalista raportista, vaan kalojen kohtaamisesta:

”Aurinkoahvenet ovat niin säntillisiä vartijoita, että vedessä voi seistä niiden lähellä ja tutkia niitä aivan rauhassa. Olen seissyt niiden äärellä sillä tavoin puolen tuntia kerrallaan, tötkinyt niitä lempeästi niitä säilyttelemättä ja antanut niiden näykkiä sormiani. Lisäksi olen nähnyt niiden nostavan selkäeväänsä kiukuissaan, kun käteni on lähestynyt niiden kutua. Ja olenpa jopa kaapannut niitä hellävaroen vedestä kouraan. Sitä ei tosin voi tehdä hosuen, olkoonpa nostaja kuinka näppärä tahansa, sillä ne säikähtävät sakeammassa elinelementissään moisesta välittömästi. On vain hivutettava sormiaan vähitellen lähemmäs, ja kun ne ovat kämmenen päällä, on nostettava koura äärimmäisen varovaisesti ja hitaasti pintaan. Vaikka aurinkoahvenet pysyttelevät paikoillaan, ne tekevät evillään alituista soutavaa tai keinuvaa liikettä, mikä on tavattoman kaunista ja ilmaisee niiden nöyrää tyytymistä oloihinsa – toisin kuin meidän elinympäristössämme, niiden elementissä käy jatkuva virtaus, jota niiden pitää alinomaa vastustaa. Aika ajoin ne näykkäisevät pohjan vesikasveja tai vetelehtivät pesiensä

yläpuolella tai singahtelevat jonkin hyttysen tai madon perään. Paitsi että selkävä vastaa tarkoitukseltaan veneen köliä, se pitää yhdessä peräevän kanssa kalaa oikein päin, sillä muuten kala keikahtaisi kyljelleen hyvin matalassa vedessä, jossa ne eivät voi uida.” (32).

Monet muistavat lapsuudestaan vastaavan leikin kalojen kanssa. Thoreauun katsaus jatkuu loisteliaasti kelta-ahvenen kuvauksella: hän kutsuu niitä ”jokien viiriäisiksi”. Sitten seuraa koskisärki sekä monet muut *leuciscus* -suvun särkikalat, amerikanhauki ja mustahauki, piikkimonni, imukarppi ja kaiken huipuksi itse ankerias.

Sunnuntai -luvun alussa myös pyhäpäivä pakalallistetaan. Aamunkoiton sanotaan olevan peräisin varhaisemmalta ajalta kuin syntiinlankeemus: siksi siinä on eheää, pakanallista iloa. Tämä ennakoi kristinuskon kritiikkiä, ja Thoreauun anarkismia. Hän arvostaa erityisesti luonnonuskontoja, jota edustaa myös Pan-jumala:

”Minun Pantheonissani pitää edelleen valtaa tahrattomassa loistossaan punaposkisine kasvoineen, hulmuavine partoineen ja karvaisine vartaloineen, piippuineen ja käyräsauvoineen Pan-jumala ...(71).

Niinpä, kun jokimatkaajat huomaavat sillalle kokoontuneen kirkkoväen katselemassa heitä, Thoreau aloittaa kirkon vastaisen puheensa. Kun vene lipuu sillan alta, niin väki katselee heitä ylhäältä päin, kuin taivaasta käsin tuomiten. Mutta toisin on ”viisas ihminen ... hänen ja taivaan välissä ei ole mitään rakennelmia.” (76)

Maanantaina, ensimmäisenä arkipäivänä, Thoreau käsittelee yhteiskuntaa, hieman jo ennakoiden myöhempiä *Kansalaistottelemattomuus* -kirjaansa. Hän näkee valtion elottomana instituutiona. Samoista ongelmista kertoo paikallishistoria: uudisasukkaiden tulo intiaanien maille merkitsi tuhoa, joka aiheutettiin työnteon ja yhteiskunnan rakentamisen nimissä: ”Urheat esi-isämme ovat nitistäneet kaikki intiaanit” (129).

Tätä traditiota Thoreau kieltäytyy jatkamasta. Hän ei suostu kuulumaan yhteiskuntaan, joka on hävittänyt intiaanit, ja joka pitää ihmisiä orjinaan. Thoreau mainitsee myös kuinka hän tuli vangituksi tämän mielipiteensä vuoksi.

Ja sitten, hämmästyttävän osuvasti Thoreau huomaa, miten kaikki tämä liittyy vesimeloniin ja sen syömiseen. Syntyy puhe vesimelonille. Siinä hän julistaa, että tällaisia te olette yhteiskunnassa, te syötte itse siemenet, joilla teidän tulisi ”maksaa velkanne maailmalle”. Ihmisen tehtävä on laittaa parhaat vesimelonin siemenet kasvamaan: ”Istuttakaa ne, samalla kun ahmitte niiden hedelmälihaa”. (135)

Thoreaulle vesimeloni on ”itäinen hedelmä”, yksi mystisistä elementeistä: vesimeloneiden hankinta – ostettu tai saatu, ehkä myös vohkittu – on kerrottu moneen otteeseen. Vesimelonin jäähdytys vedessä on kuvattu, ja niistä suurimman karkumatka virrassa nousee aivan keskeiseksi. Samalla Thoreau käsittelee intialaista filosofiaa, buddhalaisuutta ja viittaa muutamiin Hindu -teksteihin.

Veneen lipuessa pitkin jokea Thoreau muistelee vuoria, niille kiipeämistä, esteiden voittamista, etäisyyden ottamista, mutta ennen kaikkea sitä, että suunnitelmista kannattaa aina poiketa. Kaikki poikkeukset pitävät havainnot avoimina.

Thoreauun tekee huomioita luonnon ja rakennetun ympäristön suhteesta. Ensin hän erottaa varsin jyrkästi tiet ja joet. Tiet tungetaan luontoon väkivalloin, kun taas joki ikään kuin pujahtaa maisemaan. Suoria johtopäätöksiä tästä ei kannata tehdä, Thoreau huomaa kyllä miten luonto korjaa jäljet.

Uudisasukkaat saavat eleetöntä kritiikkiä virheistään, koska kalastajat ovat hävittäneet rantapusikot niin, että penkkoja vaivaa korroosio. Vain siksi, että verkot olisi helppo vetää rannalle. Thoreau ei sano enempää, kuvaa vain intiaanien muinaisen nuotiopaikan joen rantaniemekkeellä. Niinpä, kun virran annetaan olla, ympäristökin muuttuu lempeäksi asuttujen rakennusten ja kotien ansiosta:

”Nämä vaatimattomat, kotoiset ja vilpittömät asumukset, joihin kotiliesi olennaisesti kuului, olivat silmillemme ilahduttavampia kuin mitkään palatsit tai linnat.” (257)

Teoksen keskivaihe huipentuu tiistai-iltana ystävyiden teemaan. Thoreau määrittelee sen ei-kristilliseksi, koska ystävyys ei ole armeliaisuutta vaan ihmisessä piilevää jumalaista:

”Voinemme kutsua ystävyyttä olennaisesti pakanalliseksi, luonteeltaan vapaaksi ja vastuuttomaksi kanssakäymiseksi, jossa viljellään kaikkia hyveitä vastikkeettomasti.” (293).

Ystävyys-teeman taustalla on muisto John -veljestä. Vaikka Thoreau vain mainitsee sen, niin asian taustalle on kerääntynyt kaikki jo matkalla koettu. On kiinnostavaa, että veljesten puuhien kuvauksissa Thoreau ei nimeä mitä kukin teki. Jos John esimerkiksi valmisteli leiripaikkaa, sillä aikaa kun Henry kalasti, Thoreau kertoo, että toinen meistä kokosi leiriä sille aikaa kun toinen pyysi kalaa. Hän ei siis erottanut persoonia toisistaan. Tämä on kerronnassa niin johdonmukaista, että Johnin nimi ei tule mainituksi kertaakaan.

Viimein on aika kääntyä paluumatkalle. Tätä ennen Thoreau on filosofoinut ihmisestä ja yhteiskunnasta kuvaten kuinka suuri luonto voi parantaa ja kuinka elämän virta kantaa. Samalla tavalla hän paneutuu lopuksi siihen, mitä taide saa tältä, näin ihmeelliseltä luonnolta. Kun mänty kaatuu jokirannalta veteen ja kelottuu, Thoreau näkee kuinka siihen kuivuu kaunis muotoinen oksisto ja jyrkät runko. Hän sanoo, että ”luonto on kehittynyt täydelliseksi koska se on harjoitellut ikuisuuden. Maailma on hyvässä kunnossa: siihen ei kerry roskaa...”.(338)

Paluumatkan alun tunnelmaa leimaa suru, rankkasade tekee siitä hillittömän, saateessa veneilijät käyvät kääntymässä viimeisellä sululla, kuin kuoleman rajalla. Viimeisen sulun jälkeen alkaa meri, eivätkä heidän voimansa eivät riittäisi enää kääntämään venettä niin vahvassa virrassa. He matkaavat takaisin alkuun, kotiin Concorden kaupunkiin.

Ympäristön kuvaus onkin lopussa monimielistä, sillä Thoreau tekee sykstystä yllättävästi luonnon heräämisen vuodenaajan.

Viikko virran vietävänä on Thoreau'n esikoisteos, siitä piti tulla hänen läpimurtonsa. Teokseen on ehkä sisällytetty liikaa kaikenlaista. Thoreau kirjoitti sen valmiiksi silloin, kun eli metsämökissään Waldenissa. Samalla hän teki muistiinpanoja keveämmin ja rennommin välityötään *Waldenia* varten, siitä tuli maailmankuulu.

Henry D. Thoreau: *Viikko virran vietävänä*, (*A Week on the Concord and Merrimac Rivers*, 1849) suom. Antti Immonen, Basam Books 2024

Ingeborg Arvola (suom Aki Räisänen):

Ursula K. Le Guin (suom Titia Shuurman):

Jäämeren laulu (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/ingeborg-arvola-jaameren-laulu/>)

Kompassiruusu (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/ursula-k-le-guin-kompassiruusu/>)

admin

Vastaa

Viesti

Nimi

Sähköposti

Lähetä viesti

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed \(https://akismet.com/privacy/\)](https://akismet.com/privacy/).

Spefi -romaaneja (Tomi Sirviö)

Bram Stoker: Draculan vieras ja muita kauhukertomuksia (<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/bram-stoker-draculan-vieras-ja-muita-kauhukertomuksia/>)

Proudly powered by WordPress (<https://wordpress.org>) | Theme: Content (<https://spicethemes.com>) by
SpiceThemes
